

ראש השנה יט

רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי	רב ורבי חנינא	
לא בטלה מגילת תענית	בטלה מגילת תענית	האם בטלה מגילת תענית?
הני הוא דתלינהו רחמנא בבנין בית המקדש, אבל הנך - כדקיימי קיימי.	בזמן שיש שלום - יהיו לששון ולשמחה, אין שלום - צום. והנך נמי כי הני.	הטעם
	מעשה וגזרו תענית בחנוכה בלוד, וירד רבי אליעזר ורחץ, ורבי יהושע וסיפר. ואמרו להם: צאו והתענו על מה שהתעניתם!	קושי - רב כהנא
	שאני חנוכה דאיכא מצוה קושי : אמר ליה אביי: ותיבטיל איהי, ותיבטל מצותה! תיקון : : שאני חנוכה דמיפרסם ניסא	תירוץ - רב יוסף
	בתלתא בתשרי בטילת אדכרתא מן שטריא, שגזרה מלכות יון שמד שלא להזכיר שם שמים על פיהם, וכשגברה מלכות חשמונאי ונצחום התקינו שיהו מזכירין שם שמים אפילו בשטרות. וכך היו כותבים: בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול לאל עליון. וכששמעו חכמים בדבר אמרו: למחר זה פורע את חובו ונמצא שטר מוטל באשפה, וביטלום. ואותו היום עשאוהו יום טוב. ואי סלקא דעתך בטלה מגילת תענית - קמייתא בטול, אחרנייתא מוסיפין?	קושי 2 - רב אחא בר הונא
	הכא במאי עסקינן - בזמן שבית המקדש קיים	תירוץ
	בעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבתא ליהודאי דלא יעידון מאורייתא. שגזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל שלא יעסקו בתורה, ושלא ימולו את בניהם, ושיחללו שבתות. מה עשה יהודה בן שמוע וחביריו? הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה. אמרה להם: בואו והפגינו בלילה. הלכו והפגינו בלילה, אמרו: אי שמים! לא אחיכם אנחנו, ולא בני אב אחד אנחנו, ולא בני אם אחת אנחנו? מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות קשות! וביטלום. ואותו היום עשאוהו יום טוב. ואי סלקא דעתך בטלה מגילת תענית, קמייתא בטול, אחרנייתא מוסיפין?	קושי 3 - רב טובי בר מתנה
	וכי תימא הכא נמי בזמן שבית המקדש קיים - והא יהודה בן שמוע תלמידו של רבי מאיר, ורבי מאיר בתר הכי הוה. דתנן: כלי זכוכית שניקבו והטיף לתוכן אבר, אמר רבן שמעון בן גמליאל: יהודה בן שמוע מטמא משום רבי מאיר. וחכמים מטהרין.	ניסיון לתרץ ודחייתו
	תנאי היא. דתניא: הימים האלו הכתובין במגילת תענית, בין בזמן שבית המקדש קיים, בין בזמן שאין בית המקדש קיים - אסורין, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: בזמן שבית המקדש קיים - אסורין, מפני ששמחה היא להם. אין בית המקדש קיים - מותרין, מפני שאבל הוא להם.	תירוץ

קושי על הברייתא שהביא רב אחא: ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם!

תירוץ: אמר רב: לא נצרכה אלא לאסור את שלפניו.

קושי: שלפניו נמי, תפוק ליה דהוה ליה יום שלאחר ראש חדש!

תירוץ: ראש חדש דאורייתא, ודאורייתא לא בעי חיזוק. דתניא: הימים האלה הכתובין

במגילת תענית - אסורין בין לפנייהם בין לאחרייהם, שבתות וימים טובים, הם - אסורים,

לפניהן ולאחריהן - מותרין. מה הפרש בין זה לזה? הללו דברי תורה, ואין דברי תורה צריכין

חיזוק, הללו דברי סופרים - ודברי סופרים צריכין חיזוק.

עוד קושי על התירוץ: ותיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם!

תירוץ: אמר רב אשי: גדליה בן אחיקם דברי קבלה הוא, ודברי קבלה כדברי תורה דמו.

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •

פסיקת הלכה בעניין מגילת תענית לאחר החורבן: והלכתא: בטלו, והלכתא - לא בטלו.
קושי: קשיא הלכתא אהלכתא!
תירוץ: לא קשיא; כאן - בחנוכה ופורים, כאן - בשאר יומי.

על אלול מפני ראש השנה ועל תשרי מפני תקנת המועדות.

קושי: כיון דנפקי להו אאלול - אתשרי למה להו?
ניסיון לתרץ ודחייתו: וכי תימא: דלמא עברוה לאלול - והאמר רבי חיננא בר כהנא אמר רב:
 מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר!
תירוץ: לא מצינו - דלא איצטריך, הא איצטריך - מעברינן ליה.
קושי על התירוץ: הא מיקלקל ראש השנה!
תירוץ: מוטב תיקלקל ראש השנה, ולא יתקלקלו כולהו מועדות.
חיזוק לתירוץ: דיקא נמי, דקתני: על תשרי מפני תקנת המועדות. שמע מינה.

ועל כסליו מפני חנוכה, ועל אדר מפני הפורים.

דיוק מהמשנה: ואילו נתעברה השנה יוצאין אף על אדר שני מפני הפורים - לא קתני. מתניתין
 דלא כרבי. דתניא, **רבי אומר: אם נתעברה השנה - יוצאין אף על אדר השני, מפני הפורים.**
הצעה הבנת המחלוקת בין רבי וחכמים: לימא בהא קמיפלגי;

- דמר סבר: כל מצות הנוהגות בשני - נוהגות בראשון,
- ומר סבר: כל מצות הנוהגות בשני - אין נוהגות בראשון.
- **דחיית ההצעה והצעת אחרת**: לא, דכולי עלמא: מצות הנוהגות בשני - אין נוהגות בראשון. והכא בעיבור שנה קמיפלגי. דתניא:

רבן שמעון בן גמליאל	תנא קמא	
חדש	שלשים יום	כמה עיבור שנה
מאי שנא שלשים - דידעי, חדש נמי ידעי!		קושי
כרבי - יוצאים על אדר שני	כרבנן - לא יוצאים על אדר שני	תיאום למחלקות רבי ורבנן

דין לגבי חודשי אדר: העיד רבי יהושע בן לוי משום קהלא קדישא דירושלים על שני אדרים,
 שמקדשין אותם ביום עיבוריהן (שניהם חסרים)
מסקנה שעולה מדבריו: למימרא: דחסרין עבדינן, מלאין לא עבדינן
הבאת דעה חולקת: לאפוקי מדדרש רב נחמן בר חסדא: העיד רבי סימאי משום חגי זכריה
 ומלאכי על שני אדרים,

- שאם רצו לעשותן שניהם מליאין - עושין,
- שניהם חסרין - עושין,
- אחד מלא ואחד חסר - עושין, וכך היו נוהגין בגולה.
 ומשום רבינו (שבבב - רב) אמרו: לעולם אחד מלא ואחד חסר, עד שיוודע לך שהוקבע ראש
 חדש בזמנו.

עוד דין בחודש אדר: שלחו ליה למר עוקבא: אדר הסמוך לניסן - לעולם חסר.
קושי: מתיב רב נחמן: **על שני חדשים מחללין את השבת - על ניסן ועל תשרי.**

- אי אמרת בשלמא זמנין מלא זמנין חסר - משום הכי מחללינן,
- אלא אי אמרת לעולם חסר - אמאי מחללינן?

